

Lunds universitet

Sociologiska institutionen

LUNDS
UNIVERSITET

**Lämna kriminaliteten: en kvalitativ studie av
avhopparverksamheten sociala insatsgruppen**

Författare: William Aspenberg

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 HP

Vårterminen 2022

Abstrakt

Författare: William Aspenberg

Titel: Lämna kriminaliteten: en kvalitativ studie av avhopparverksamheten sociala insatsgruppen

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 HP

Sociologiska institutionen, Vårterminen 2022

Avhopparverksamheter finns till för att hjälpa individer som står inför vägvalet att antingen fortsätta vara kriminell, eller göra vad som krävs för att ändra sin livsstil. Det önskvärda för många är att bo i ett laglydigt samhälle och avhopparverksamheter är idag en viktig del i arbetet för den ambitionen. Men frågan är hur dessa verksamheter arbetar i praktiken, med de människor som kan ses stå utanför civilsamhället. Den här studien avsåg undersöka avhopparverksamheten sociala insatsgruppen, SIG, som arbetar med kriminella som vill skapa sig en ny livsstil, med syftet att generera en inblick i arbetet. För att besvara frågeställningarna som grundas i hur SIG:s processer ser ut för klienterna användes en kvalitativ metod genom intervjuer. De SIG-arbetsgrupper som denna studie utgick från var Malmö stad, Stockholm stad och Eskilstuna kommun. Resultatet visade att arbetssättet utifrån ett sociologiskt perspektiv baserades på motivation och hjälp med att bryta stigman, för att ändra på den kriminellas livsstil. Fokuset på att motivera den kriminella individen att fullfölja processen är ett arbete som förklaras med hjälp av Turners (1988) motivationsprocessmodell. Processen att lämna den kriminella livsstilen förklaras även med hjälp av *role-exit*, en teori skapad av Helen Rose Fuchs Ebaugh som utvecklar de stadier som individen går igenom för att skapa en ny roll för sig själv. Studien kan ses som ett inledande arbete inom ett område som kan vara av stort intresse vad gäller det brottsförebyggande arbetet i Sverige.

Nyckelord: Avhopparverksamhet, kriminalitet, livsstil, role exit, social interaktionism, återanpassning

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Introduktion	1
1.2 Bakgrund	1
1.2.1 Sociala insatsgruppen	2
1.3 Problemformulering	2
1.4 Syfte och frågeställningar	3
1.5 Avgränsning	3
2 Tidigare Forskning	4
2.1 Historik	4
2.2 Livsstil och stigma	4
2.3 Samverkan och förutsättningar	5
2.4 Sammanfattning av forskningsläget	6
3 Teori	7
3.1 Motivationsprocessmodellen	7
3.2 Role exit	8
4 Metod	10
4.1 Tillvägagångssätt och urval	10
4.2 Förtjänster och begränsningar	11
4.3 Etiska överväganden	12
5 Resultat och analys	13
5.1 Processen	13
5.1.1 Resultat	13
5.1.2 Analys	15
5.2 SIG:s relationen med klienten	17
5.2.1 Resultat	17
5.2.2 Analys	19
5.3 Klientens roll i samhället	21
5.3.1 Resultat	21
5.3.2 Analys	23
6 Diskussion och slutsatser	26
7 Referenser	29
Bilaga 1 - Motivationsprocessmodellen	33

1 Inledning

1.1 Introduktion

Misstänkt för 221 brott redan vid 19 års ålder (Ljunggren, 2020). Vid en punkt övergår kriminalitet till att vara en livsstil, från att först ha utgjorts av en olaglig handling (Brå, 2001 s. 12). En livsstil som kan innebära en nära relation med myndigheter och anstalter, som i ovanstående exempel där en man trots ung ålder redan ligger i konflikt med rättssystemet. Att förebygga och motarbeta kriminalitet bland unga som befinner sig i riskmiljö kan ses som en stor del av det brottsförebyggande arbetet (Brå, 2022a). Men unga förövare som vill välja bort den kriminella livsstilen kan få hjälp av avhopparverksamheter, där stöd och diverse insatser från relevanta aktörer ska motverka det normbrytande beteendet (Brå, 2022b s. 4).

1.2 Bakgrund

Under år 2021 blev totalt 1,5 miljoner brott handlagda i Sverige enligt Brottsförebyggande rådet, Brå. Detta utgjorde en marginell skillnad från föregående år, en minskning med 6% (Brå, 2022c). Från samhällets sida krävs funktioner som minskar risken att de som begår brotten återfaller i det kriminella beteendet, vilket först och främst gäller lagförda personer. Kriminalvården ansvarar för detta tillsammans med andra myndigheter, genom att verkställa domar och genom att genomföra behandlingsprogram i Sverige (Kriminalvården, 2022 s. 4). Myndighetens statistik från året 2021 definierar återfall som att en person som tidigare blivit dömd för ett brott blir dömd på nytt inom en treårsperiod från det första brottet (ibid, s. 73).

Avhopparverksamheter är idag en del av arbetet i att från samhällets sida hjälpa kriminella med att förändra sin livsstil och ta sig ur sammanhang som kan leda till fortsatt kriminalitet. Ungdomsstyrelsen (2010) presenterade en utvärdering av EXIT, som kan benämnas vara en avradikaliseringsverksamhet driven av Fryshuset som fokuserar på avhoppare från vit makt-miljö. Utvärderingens slutsatser var sammanfattningsvis att det fanns svagheter med arbetssättet som kan ligga till grund för utveckling, exempelvis saknades formell kompetens vid bedömning av behandlingsbehov på individnivå. Samtidigt var en styrka att personalens egna erfarenheter av vit makt-miljö får hög legitimitet hos de som söker hjälp (Ungdomsstyrelsen, 2010 ss. 8-9). I likhet med EXIT finns även andra avhopparverksamheter, som riktar sig till dem som vill lämna kriminaliteten bakom sig. Sociala insatsgruppen, SIG, är

ett exempel på en sådan satsning i Sverige med ungdomar i fokus och presenteras mer utförligt i nästkommande avsnitt. Verksamheternas målgrupp skiljer sig åt på vissa punkter men både SIG och EXIT arbetar med att ändra sina klienters värderingar, beteende och vanor genom identifiering och uppbyggande av skyddsnet (Wollter & Oscarsson, 2018 s. 30; Ungdomsstyrelsen, 2010 s. 7).

1.2.1 Sociala insatsgruppen

Sociala insatsgruppen, SIG, beskrivs av Brå som "en arbetsform för samverkan kring unga och unga vuxna med hög risk för fortsatt kriminalitet och annat allvarligt normbrytande beteende" (Brå, 2022b s. 4). Arbetsmetoden startade mellan 2011-2012 som ett pilotprogram i några utvalda kommuner men används idag i 109 kommuner (ibid). Sedan modellen infördes har den i kommunerna baserats på olika typer av arbetsuppgifter, exempelvis genom renodlad samverkansform eller genom en biståndsbedömd insats, vilket innebär varierade arbetsformer efter behovet som existerar i kommunen (ibid). Denna studie fokuserar på den operativa gruppen, social insatsgrupp. Den utgörs av de resurser som sätts ihop av samordnare runt om klienten, den kriminella individen (ibid s. 6). Resurserna kan exempelvis bestå av polisen, socialtjänsten, skola, arbetsförmedlingen, och försäkringskassan (ibid). Kontakten mellan denna insatsgrupp och klienten är samordnaren. Arbetsuppgifter för samordnaren kan även vara att hålla i nätverksmöten och skapa en åtgärdsplan som berör klienten för att säkerställa att insatserna fyller behov som kan komma upp samt är vetenskapligt grundade (ibid).

1.3 Problemformulering

Avhopparverksamheter, mer specifikt SIG, får sitt uppdrag av kommunen att hjälpa individer som vill lämna kriminaliteten och börja leva ett brottsfritt liv (Brå, 2022b s. 4). Men att arbeta metodologiskt för att minska risken för återfall är ingen lätt sak att göra, kriminaliteten bygger ofta på en livsstil, ett sätt att leva på (Brå, 2001 s. 12). Kravet som ställs på avhopparen är inte att bara att hen ska sluta med kriminella handlingar utan även att sluta vara kriminell, en gränsdragning som inte behöver ses som självklar. Med detta i åtanke är det intressant att från ett kriminologiskt perspektiv belysa arbetet hos avhopparverksamheterna och studera deras förhållningssätt till arbetsmetoderna och avhopparprocessen.

1.4 Syfte och frågeställningar

Den här uppsatsen har i syfte att undersöka processen att lämna en kriminell livsstil genom avhopparverksamheten SIG. Fokus för uppsatsen ligger på att uppmärksamma vilka faktorer som avhopparverksamheterna beskriver som viktiga förutsättningar för att lämna en kriminell livsstil, samt beskriva hur avhopparverksamhetens arbetssätt gällande detta kan se ut. Arbetssätten hos SIG ska således beskrivas och analyseras genom ett sociologiskt perspektiv. Med hjälp av nedanstående frågeställningar besvaras syftet med hjälp av en parintervju med samordnare för avhopparverksamheten SIG Malmö, samt intervjuer med SIG Stockholm och SIG Eskilstuna.

- Hur kan processen se ut att lämna en kriminell livsstil enligt SIG:s arbetsmetoder?
- Vilka faktorer påverkar individens process gällande att lämna en kriminell livsstil enligt SIG:s förhållningssätt?

1.5 Avgränsning

Studien fokuserar på hur sociala insatsgruppen, SIG, arbetar med kriminella som väljer att lämna kriminaliteten. Intervjuerna har hållits med SIG, eftersom verksamheten har erfarenhet av hur processen att lämna en kriminell livsstil kan se ut och på så sätt bidra med variation av information. Att intervjua före detta kriminella bedömdes i detta fall vara av mindre relevans, då intresset låg i att undersöka det professionella arbetet inom en avhopparverksamhet, i detta fall SIG. Studien är också avgränsad till att endast undersöka SIG:s arbete i städerna Malmö, Stockholm och Eskilstuna.

2 Tidigare Forskning

2.1 Historik

Rehabilitering av kriminella har varit en etablerad metod för att minska återfall i brott hos dömda individer som avtjänat sitt straff. Rehabilitering var i framkant av brottsförebyggande åtgärder i fängelser fram till 1970-talet, då Robert Martinson genomförde en studie som motbevisade påståendet att rehabilitering förebygger återfall (Martinson, 1974 s. 25). Den amerikanska studien fick stort inflytande på även den svenska kriminalpolitiken, där bristen på positiva resultat av prisonering av kriminella kritiserades (Andersson & Nilsson, 2017 ss. 110-111). Martinsons studie användes som politiskt material i USA av vänster och högerfalanger under 1970-talet för att propagera för andra straffmetoder. Martinson blev ansiktet utåt för rörelsen vid namn *nothing works*, trots att han vid senare tillfällen försökte förklara potentiella missförstånd som kan ha uppstått över tolkningen av hans studie (Guy, 2011 s. 42). Den konservativa falangen fick sina förslag genomförda i större utsträckning och därefter skapades grunden för en tid av hårdare straff och distansering från rehabilitering (ibid, s. 43). I en svensk kontext pratades det vid denna tidpunkt också om prisoneringseffekten, som teoretiskt sett innebär att tid spenderad i fängelse kan ses garantera återfall i brott då inkapaciteringen kan ses som en skola i kriminalitet (Andersson & Nilsson, 2017 s. 110).

2.2 Livsstil och stigma

Elaina R. McWilliams och Bronwyn A. Hunter (2021) fokuserar på hur stigma påverkar en individs livskvalité, baserat på hans kriminella historia. De kom fram till att stigmat individerna kände påverkade deras livskvalité negativt, på grund av efterföljande känslor av diskriminering och hanteringsstrategier som att hemlighetshålla det upplevda stigmat (McWilliams & Hunter, 2021 s. 89). Stigmatisering av en grupp människor, exempelvis de som karaktäriseras som kriminella, innebär en kollektiv uppfattning om att en grupp är underlägsen en annan. Stigmatiseringen upprätthålls av fördomar såväl som av den sociala uppfattningen av att människorna ifråga är avvikande (Elias & Scotson, 2010 s. 46). David Scott McCahon (2015, ss. v-vi) beskriver hur stigmat runt dömda kriminella i sin tur kan påverka deras rättigheter och relation till civilsamhället. I en amerikansk kontext finns lagar som exkluderar individer med en kriminell historia vad gäller deras rättigheter att rösta, vilket exempelvis kan leda till ett lågt valdeltagande när informationen är bristfällig om vad som gäller i de olika amerikanska staterna (ibid, s. vi). Svårigheterna som före detta kriminella ställs inför av samhället tvingar

dem sedan att anamma rollen som före detta kriminell (McCahon, 2015 s. 6; Kaplan & Johnson, 1991 ss. 100-101). Svårigheterna kan även uppstå i yrkeslivet. En före detta kriminells möjlighet att skaffa jobb kan också försvåras på grund av stigmat runt tidigare dömda brott (Owens Jr, 2009 s. 328), detta beskrivs ofta som en effekt av *collateral consequences*, konsekvenser av brottet utanför de straff som tilldelades (ibid; Stafford, 2006 s. 265; Demleitner, 1999 s. 154). Stigmat runt en kriminell bakgrund kan däremot motverkas, exempelvis genom en utbildning med hög social status, vilket i sin tur kan minska risken för återfall in i kriminaliteten (Owens Jr, 2009 s. 318). Även program som hjälper den kriminellas sociala färdigheter och problemlösningsförmåga har visat sig vara effektiva för att minska återfall in i kriminalitet (Dowden & Andrews, 2000 s. 459; Berman, 2004 s. 98; Tong & Farrington, 2008 s. 26).

2.3 Samverkan och förutsättningar

Efter Martinsons (1974, s. 49) beskrivning av hur rehabilitering har en minimal effekt på återfall har påståendet att "nothing works" motarbetats och kritiserats av senare studier (Lattimore & White, 1985 s. 46). Lattimore och White förespråkar istället att program designade som är till för att hjälpa före detta kriminella bör utvärderas utifrån behandlingen och förväntat resultat (ibid). Lattimore och White skriver ytterligare vilka resurser som kan vara användbara för kriminella att ändra livsstil och påbörja ett nytt liv när de kommer ut ur fängelse, exempelvis professionella som ansvarar över programmen och har kännedom om arbetsmarknaden som kriminella kan återvända till (ibid, s. 47). Exempelvis visar Colin Cannonier, Monica Galloway Burke och Ed Mitchells (2021 s. 31) forskning att program designade för kriminella som släpps ut ur fängelse och ska hjälpa deras övergång in i samhället har en positiv effekt vad gäller risken för återfall.

Det har tidigare inte rått konsensus över om program för kriminella fångar som fokuserar på att hjälpa individerna att återgå till samhället är framgångsrika (Visher, 2006 s. 299). Men faktorer såsom kompetent personal inom programmet spelar roll för att bygga upp framgångsrika program, även utomstående faktorer som stöd från familjen till den kriminella (Alstam, Torbjörn & Holm, 2021 s. 20; Lattimore & White, 1985 s. 47; Wikoff, Linhorst & Morani, 2012 s. 296). Programmen designas för att ändra deltagarnas livsstilar och vissa förutsättningar utöver det ovan nämnda, exempelvis förståelse kring vilka val av handlingar som maximerar en individs glädje, kan leda till önskvärda resultat (Ramm, Driscoll, Beighley & Ramm, 2009 s. 28). Yamatani och Spjeldnes (2011) genomförde en studie över kriminellas

återanpassning genom en samverkansoperation i en amerikansk kontext. Där kom de fram till att de som arbetar med att samtala med de kriminella bedömde att just social uppmuntran, hjälp med boende och arbete samt stöd från familj och vänner är faktorer som minskar risken för återfall (Yamatani & Spjeldnes, 2011 ss. 59-60). Likaså var det viktigt för samtalsarna att bidra med motivation hos klienten att göra rätt val i vardagen, där det dels var viktigt för att motverka återfall men också dels för att klienten ska känna en stolthet över vad hen åstadkommer (ibid).

2.4 Sammanfattning av forskningsläget

Kartläggning av tidigare forskning gällande rehabilitering och återanpassning av kriminella har till stor del fokuserat på deras interaktioner och relation till civilsamhället, vilket bidrar med en större förståelse för hur de kriminella kan påverkas av yttre relationer. Historien bakom synen på rehabilitering av kriminella och möjligheterna att minska återfall är viktig att ta i beaktning, eftersom prisoneringseffekten och dess relation till individens möjligheter att kunna räkna sig som före detta kriminell påverkas av stigma från omgivningen. Enligt forskningen kan stigma, fördomar och andra konsekvenser av att tidigare ha varit dömd och inkapaciterad kan innebära svårigheter för den individuella processen av att lämna en kriminell livsstil bakom sig. Men i motreaktion till de negativa sociala konsekvenserna finns avhopparverksamheterna och programmen med kompetent personal som kan hjälpa till att agera normbrytande, där *nothing works*-rörelsens tankegång alltså skulle kunna motbevisas. Genom att ge verktygen som väger upp mot stigmat ökar chanserna för avhopparverksamheterna att lyckas med sina uppdrag, att hjälpa kriminella att byta livsstil.

3 Teori

Den teoretiska bakgrunden och dess användning i analysavsnittet bygger på ett interaktionistiskt perspektiv med fokus på Jonathan H. Turners teori om motivation i relation till interaktion och Helen Rose Fuchs Ebaughs teori om *role exit*. Detta på grund av att interaktioner mellan den kriminella individen och avhopparverksamheten samt samhället i stort är i fokus i denna studie. *Role exit* fokuserar på individen som lämnar kriminaliteten och den interna konflikten som sker, medan teorin om social interaktion förklarar hur interaktion påverkar individens beslutsfattande utifrån motivation. För att tolka resultatet av intervjuerna med SIG är förhållningssättet induktivt, vilket innebär att valet av teorier bestämdes utifrån studiens fokusområde och resultat (Bryman, 2018 ss. 49-50). Den insamlade empirin fokuserar på processen där kriminella lämnar kriminaliteten, utifrån beskrivningar av avhopparverksamheter i Malmö, Stockholm och Eskilstuna. Teoriernas relevans baseras sammanfattningsvis på bidragandet med förklaringar till faktorer som anses vara relevanta för processen att återanpassa en före detta kriminell i samhället.

3.1 Motivationsprocessmodellen

Social interaktion teoretiseras av Jonathan H. Turner (1988) genom att han skapat modeller, inspirerat av tidigare teoretiker som förklarar fenomenet. Turner försöker förklara social interaktion på en mikronivå. Social interaktion beskrivs som beteende och handling av en aktör som i sin tur påverkar beteendet och handlingen hos en annan aktör (Turner, 1988 ss. 13-14). Motivationsprocessmodellen är en av modellerna som Turner skapade och syftar till att förklara hur en individ motiverar sig själv att interagera med andra individer (ibid). Modellen i sig är ingen teori över motivation, snarare en modell som förklarar motivation under interaktion (ibid, s. 58).

Modellen består av variabler med ett värde som påverkar varandra antingen direkt eller indirekt. Direktpåverkansprocessen läses från vänster till höger medan responsprocessen läses från höger till vänster, se bilaga 1. Variabler på samma vertikala nivå agerar samtidigt och mer sammanlänkade variabler har större påverkan på motivationen. Från vänster till höger på modellen ökar även medvetenhetsgraden av variabeln (ibid). Omedvetna variabler är inte kännbara för individen förrän behovet av variabeln uppstår. Exempelvis är individen omedveten om sitt behov av trygghet, gruppinkludering och ontologisk säkerhet fram till dess att någon av dessa variabler saknas, då kan en känsla av ångest uppstå (ibid, s. 59).

Variabeln *needs for sense of group inclusion* syftar till behovet av gruppinkludering (ibid). *Needs for sense of trust* hänger ihop med den tidigare variabeln och fokuserar på tilliten till interaktionen med gruppen, att den är förutsägbar och tillförlitlig (ibid, s. 60). *Needs for sense of ontological security* är tilliten för att saker är som de verkar (ibid). Tillsammans påverkar dem *needs to avoid diffuse sense of anxiety* som syftar till konsekvensen av att inte hantera de tre första variablerna, individen får ångest av att de omedvetna behoven inte uppfylls och kan inte fokusera på de tre medvetna behoven (ibid, ss. 61-62). *Needs for symbolic/material gratification* fokuserar på att individen får en belöning av rätt slag beroende på interaktionen (ibid, ss. 63-64). *Needs to sustain self conception* beskriver individens behov av att behålla bilden av sig själv eller vid behov skapa en ny bild av sig själv (ibid, ss. 61-63). *Needs for sense of facticity* är behovet hos individen att skapa fakta, exempelvis runt en situation (ibid, s. 62). Tillsammans påverkar de *mobilization of energy* som ger energi till individen att påbörja *signaling and interpreting with others*, att interagera med andra individer (ibid, ss. 64-65). Modellen kan förklara kriminellas agerande och hur de sociala interaktionerna mellan den kriminella och dennes omgivning påverkar beslutsfattandet. Detta görs då med hjälp av exempel på vilka variabler som kan påverka varandra och i sin tur ändra individens motivation under en interaktionsprocess.

3.2 Role exit

Helen Rose Fuchs Ebaugh (1988) beskriver processen att lämna en roll som har format en individs identitet, för sedan träda in i en ny roll. Intagandet av en ny roll är en social process som kan innefatta en ändring av den tidigare rollen, som passar mer in i den nuvarande livsstilen som personen försöker anpassa sig till (Fuchs Ebaugh, 1988 ss. 20-23). Fuchs Ebaugh formulerar fyra olika stadier som tydliggör vad en individ går igenom när de anpassar sig till en ny roll och hur individen kan resonera kring rollbytet. Det första stadiet är *first doubt*, som innebär att en känsla av osäkerhet uppstår kring rollen som tidigare har känts självklar. Det andra stadiet är *seeking alternatives*, där det blir viktigt för individen att undersöka en alternativ roll som ligger i linje med de nya värderingarna. Vid det tredje stadiet, *the turning point*, kommer beslutet att frångå den tidigare rollen, något som tycks vara kopplat till en större livshändelse och en slutgiltig insikt i att förändring behövs. Det fjärde och sista stadiet är *creating the ex-role*, där individen frångått rollen och nu befinner sig i en unik social situation där den tidigare identiteten påverkar den nyfunna i stor utsträckning. Rollövergången kan komma både med förväntningar och eventuella fördomar från andra och därmed innebära

påfrestningar. Att framgångsrikt ha intagit den nya rollen kännetecknas av att hitta lösningar på de sociala utmaningar som individen möts av, där målet är en jämn övergång till ett liv med en ny roll (ibid, ss. 34, 87, 123-124, 149-150, 180).

4 Metod

4.1 Tillvägagångssätt och urval

För att besvara frågeställningarna användes en kvalitativ metod som innefattade semistrukturerade intervjuer. En parintervju hölls med den sociala insatsgruppen SIG i Malmö. De två som intervjuades där har i det skriftliga materialet tilldelats de fingerade namnen Julia och Emma. En intervju genomfördes sedan med SIG Stockholm, där intervjupersonen tilldelades det fingerade namnet Hanna. Slutligen genomfördes en telefonintervju med SIG Eskilstuna, med Theo vars namn likaså är fingerat. Urvalet gjordes genom att jag kontaktade respektive insatsgrupp utifrån de kontaktuppgifter som fanns på kommunernas hemsidor. Efter etablerad kontakt med SIG Malmö bestämdes tid och plats för parintervjun, där två samordnare deltog. Kontakten med SIG Stockholm skedde inledningsvis via telefon, där tid och plats för ett fysiskt möte med intervju bestämdes. Intervjun med SIG Eskilstuna genomfördes via telefon på grund av geografiska skillnader. Denna typ av tillvägagångssätt beskrivs av Bryman (2018 ss. 496-498) som ett målstyrt urval, som inte är slumpmässigt utan innebär ett strategiskt val av studiedeltagare. Frågorna som ställdes var öppna och gav utrymme för intervjupersonerna att tala fritt, men de var baserade på förutbestämda ämnesområden. Intervjun var därför semistrukturerad och att utforma intervjun på det sättet möjliggör ett fritt berättande inom ramarna för studien (Dalen, 2007 ss. 30-31). Ämnesområdena skapades för att intervjupersonerna skulle få reflektera kring vad som är avgörande inom en avhopparverksamhet. Dessa var struktur, process och eventuella utmaningar. Struktur syftade på hur SIG bedriver sin verksamhet, behandlarnas arbetsuppgifter och hur samarbeten mellan myndigheter vanligtvis går till. Process fokuserade på klienten, den kriminella individen och hur denne blir antagen till SIG och genomgår avhopparprocessen. Eventuella utmaningar syftade till de problem som kan uppstå i verksamheten och för klienten, försvårande omständigheter kring avhopparprocessen.

Intervjuerna spelades in för att transkribering av materialet skulle vara möjligt, som skulle underlätta analysarbetet. Först genomgick inspelningarna ett transkriberingsprogram på Word, därefter renskrevs materialet med syfte att rätta felen programvaran hade gjort. Tematisk analys genom *framework* användes för att bearbeta empirin utifrån studiens frågeställningar. Bryman (2018, ss. 702-708) förklarar *framework* som att teman identifieras utifrån empirin som efter noggrann läsning placeras i en matris. Matrisen innefattar teman och delteman som utgör en översikt över empirin som sedan går att relatera till valda teorier (ibid). I denna studie

utvecklades därför koderna i matriserna till teman över vad samordnarna och intervjupersonerna från SIG tog upp vid intervjutillfällena, dessa var processen, SIG:s relation med klienten och klientens roll i samhället. I resultat- och analysavsnittet presenterades empiri och analys växelvis för varje funnet tema.

4.2 Förtjänster och begränsningar

Problemformuleringen, som innefattade intresset av att utifrån ett kriminologiskt perspektiv belysa avhopparverksamhetens beskrivningar och förhållningssätt, besvaras med stor hjälp av det varierade urvalet av informanter. SIG-organisationer från olika städer och delar av landet, ökar även mångfalden i perspektiv på kriminaliteten och miljön avhopparverksamheten verkar inom. Intervjuerna genomförda med SIG uppmärksammar den verklighet som behandlarna märker av i sina individuella miljöer i arbetet med kriminella individer. Nivån av reliabilitet för studien är dock svår att bedöma eftersom begreppet främst bygger på kvantitativ metod och är svår att överföra till kvalitativ metod (Bryman, 2018 s. 465). Därför ska studiens reliabilitet bedömas efter objektiviteten som materialet har insamlats och analyserats efter. Bryman (2018 s. 468) beskriver pålitlighet som en motsvarighet till reliabilitet. Baserat på pålitlighet redogörs det inom denna studie för hur insamlingen av materialet gick till och hur det analyserades. Validiteten utgör den utsträckning individernas svar kan generaliseras till andra sociala miljöer (Bryman, 2018 s. 466). Urvalet är begränsat till SIG och resultatet kan därför inte generaliseras till andra avhopparverksamheter. Ytterligare begränsningar som finns med det insamlade materialet kan ses vara att de tre avhopparverksamheterna som intervjuats är unika i sig, unika utifrån vilken geografisk plats de utgår från där samverkan med myndigheter på respektive plats kan se olika ut. Att sammanfoga de beskrivningar som informanterna gett till en generell bild av arbetssättet och processerna kan därför ses vara problematiskt. Styrkan ligger istället på det djup av information från SIG som samlats in och variationen av information från verksamheterna. Styrkorna i metoden är den semistrukturerade intervjuformen som användes eftersom metoden tillät specifik information som är relevant sett till problemformuleringen och frågeställningarna (ibid, s. 564). Det målstyrda urvalet av intervjupersoner bidrog också till att skapa relevant empiri till studien på så sätt att intervjudeltagarnas erfarenheter och roller i SIG bidrar till en större förståelse för sammanhanget där kriminella och myndigheter möts på en individnivå.

4.3 Etiska överväganden

Avhoppbarverksamheter kan ses tillhöra ett känsligt undersökningsområde med tanke på klientelen, någonting som är viktigt att ha i åtanke vid studier av detta slag. Jag har under studiens gång utgått från vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002), utifrån de fyra huvudkraven. Informationskravet som innebar en beskrivning av studiens syfte för deltagarna uppfylldes vid initiell kontakt med SIG. Samtyckeskravet uppfylldes muntligt vid intervjutillfället, där intervjupersonerna frivilligt deltog och accepterade att teknisk utrustning användes för att spela in samtalet. Konfidentialitetskravet uppfylldes då inga uppgifter går att härleda till intervjupersonerna i den författade texten och endast författaren samt examinator har tillgång till transkribering i bedömningssyfte. Även nyttjandekravet uppfylldes då inga lämnade uppgifter eller övrig information används utanför studiens syfte.

5 Resultat och analys

Denna del av studien innefattar presentation av resultat, utifrån de tre intervjuer som hållits med SIG Malmö, Stockholm och Eskilstuna. Den tematiska analysmetoden bidrog till formulerandet av tre övergripande teman som var: processen, SIG:s relation med klienten och slutligen klientens roll i samhället. Analys av materialet presenteras växelvis med resultaten, där tidigare forskning och teorierna om social interaktionism och *role exit* inkluderas för tolkning av empirin. De två förstnämnda temana beskriver hur SIG bedriver sin verksamhet och vilka metoder som används för att uppnå de önskvärda målen. Det sista temat utgör målet, vilken roll klienten har i samhället både under och slutligen efter processen. Detta innebär att de analytiska resonemangen kan vara överlappande.

5.1 Processen

5.1.1 Resultat

Olika verksamheter brukar olika metoder beroende på vilka förutsättningar som existerar. SIG i Malmö, Stockholm och Eskilstuna använder sig av kontakter inom andra myndigheter för att snabbt kunna erbjuda tjänster för klienten att komma ut ur kriminaliteten och en uppföljningsverksamhet i samarbete med en behandlare på SIG för att hjälpa den kriminella att aklimatisera sig till den nya livsstilen. Samordnare på SIG Malmö berättar att processen kan börja med att en individ eller en närstående till denne kontaktar SIG för att boka ett möte där bedömningar kan göras om personen är behörig för verksamheten. Julia beskriver vad hon kallar för en låg tröskel och behovet av en sådan bland klienterna:

[...] och då tar vi en kontakt med den här klienten det berör. Då är processen igång, vi har ju byggt ganska låga trösklar in. Det ska vara låg tröskel, enkelt att kontakta oss och det ska gå fort för klienten från att de kommer till oss vill ha hjälp. (Julia)

Theo berättar att insatsen tar sin början på olika sätt. Det ser olika ut beroende på vad klienten dels har för behov och dels hur villiga de är att vidta åtgärder för att förändra sin livsstil:

Det finns ingen mall för hur det är, för hur vi ska gå tillväga. Det blir alltid utifrån vem det är, vem vi möter och vad den personen själv är villig att göra i samråd med oss. (Theo)

Insatsen är när SIG tar kontakt med andra verksamheter, exempelvis socialtjänsten och polisen samt bedriver en egen bedömning på klientens behörighet till SIG. Andra mötet som sker fyra veckor efter det första är ett samverkansmöte mellan olika verksamheter där klienten får hjälp

med snabba insatser för att skapa förutsättningar att lämna kriminaliteten. Emma utvecklar bedömningarna som görs av klienten efter det första mötet, som utgör ett underlag till om individen är behörig till SIG. Hon berättar att de tar reda på om klienten är i kontakt med socialtjänsten och även polisen, för att ta reda på hur myndigheternas bedömningar ser ut gällande kriminaliteten. Detta beskriver även Hanna från SIG Stockholm, det sker till en början en relativt bred utredning. Bedömningen om behörighet till SIG gör samordnarna för verksamheten, däremot görs en separat bakgrundskontroll av polisen för att kolla upp tidigare domar, om klienten är aktiv i gängmiljö och om det pågår utredningar mot individen i fråga. Bakgrundskontrollen görs med hjälp av polisens egna system som har tillgång till mer information än vad SIG har. Det första mötet är informativt och bygger på att bedöma klientens behörighet. Ett till möte sker också där klientens bakgrund kartläggs för att planera vilka resurser som individen ifråga har behov av.

Under intervjuerna framkommer det också att behandlaren eller samordnaren är en individ som jobbar för SIG, ofta som socialsekreterare och har som roll att vara kontaktpersonen till klienten samt hjälpa individen att anpassa sig till den nya livsstilen. I början ligger fokuset för klienten på att få de resurser som är nödvändiga för att skapa en stabil plattform att bygga ett icke-kriminellt liv ifrån. Julia beskriver hur den inledande processens fokus ligger och varför:

De har ingen vit inkomst, de har försökt sig på kriminaliteten och nu ska de sluta göra det liksom. Då behöver de hjälp att ansöka om socialbidrag, då blir det ju en socialsekreterare på ekonomi som är inkopplad. Oftast behöver de ansöka om boende, det är också ganska vanligt, att de bor runt hos kriminella vänner, har ett ganska negativt umgänge. Så då behöver de ett stabilt tryggt boende, där de kan påbörja sin livsstilsförändring i. Har de frivård redan så kopplas frivårdshandläggaren in. Polisen är ju alltid med på de här mötena som vi sa och en arbetsförmedlare är ju alltid inkopplad utifrån sysselsättning. (Julia)

Processen som SIG sätter klienten i är väldigt rutinbaserad med samverkan mellan andra verksamheter och myndigheter som är redo att hjälpa den kriminella individen. Kontakten beskrivs under intervjuerna som smidig mellan klienten, behandlaren och de andra verksamheterna för att underlätta för individen att stanna kvar i SIG och slutföra processen. Från att klienten tar kontakt med SIG till att boende och vit inkomst blir tillgängligt och behandlaren försöker ändra beteendemönster beskrivs också som en snabb process. Fyra veckor från det första mötet är myndighetskontakter inblandade för att hjälpa klienten att skapa en grund att ändra sitt beteende ifrån. Emma utvecklar vad SIG kallar för ”snabba kvitton”:

[...] man jobbar väldigt mycket med snabba kvitton och för att klienten inte ska känna att “här har jag bestämt mig för att jag ska göra en livsstilsförändring och så kommer jag till bara massa möten där ingenting händer”. Alltså då tappar dem ju det och det är därför man jobbar med det här ganska snabbt med att bevilja boende, fixa så att de får ekonomiskt bistånd, få igång samtalen, alltså planering kring sysselsättning, så att de sakerna går snabbt. (Emma)

Under intervjuerna framkommer det att klienter kunde komma tillbaka ett flertal gånger innan de slutförde processen. Informanterna frågades i relation till detta om hur SIG bedömer ifall klienterna är klara med processen. Svaret var att ingen definitiv mät punkt existerar på grund av hur individuell processen är för klienterna och att livsstilsförändringen ser olika ut. Samtliga intervjupersoner menade på att målen behöver bli uppnådda, det finns krav på att klienterna exempelvis ska behålla sin anställning och de ska inte bli misstänkta för nya brott. Hanna tar också upp att det är svårt att mäta sociala insatser, det finns ingen garanti på att insatsen fortfarande är lyckad om fem eller tio år. Hon menar också att det heller inte går att säga med säkerhet vad det i slutändan var som fungerade. Det viktiga är att klienten får ett starkt stöd under hela processen. I likhet med detta tar Theo upp att det inte går att veta hur klienten använder den nyckel som hen kan ses ha fått genom processen av SIG, för att förändra sin livsstil. Men målen och processen de tar fram är där för att bidra till att klienten lyckas med sitt avhoppande.

5.1.2 Analys

Att familjemedlemmar till klienten ofta utgör en kontakt till SIG kan inledningsvis relateras till att just stöd från familjen är viktigt vid ett avhopp från kriminalitet, som Alstam et al. (2021, s. 20) och Wikoff et al. (2012, s. 296) visat. Därefter behövs snabba bekräftelser av önskemål och positiv feedback för att motivera klienten att fortsätta med processen att avsluta sin kriminalitet. Snabba kvitton kan tolkas vara en form av motivation och behandlaren med sina samtal och hjälp i vardagen kan ses hjälpa till med detta. Processen att motivera klienten att fortsätta inom SIG:s verksamhet kan förklaras med Jonathan Turners (1988, s. 58) modell för motivation inom interaktion (se bilaga 1). Modellen består av variabler som påverkar varandra och kan läsas från undermedvetna variabler, exempelvis känslan av tillit och gruppinkludering, till mer medvetna variabler som att samla ihop energi till att motivera sig själv. SIG tycks arbeta främst utifrån undermedvetna variabler när de tar fram snabba kvitton och samtalar med klienten för att göra hen bekväm med nya fenomen. Processen startar därför med angreppssätt som ska göra klienten mer trygg och försäkrad om att insatsen kommer igång så snabbt som möjligt. Turner (1988, s. 58) presenterar i modellen tre faktorer som påverkar individens ångestnivå i en

situation som denna. Känslan att tillhöra en grupp, känslan av ömsesidig tillit och känslan av ontologisk säkerhet. Faktorerna beskriver känslan av upplevd pålitlighet hos andra individer, vilket i det här fallet kan relateras till uppgiften som behandlaren har gentemot klienten. Klienten behöver känna att det går att lita på behandlarens avsikt och de steg som tas fram i processen. SIG:s verksamhet ser jag utifrån detta bygga på att klienten ska träda in i en ny roll och därmed behöver risken att hen går tillbaka in i en kriminell livsstil minska för att lyckas med verksamhetens uppgift. Att över huvud taget försöka motivera klienter kan relateras tillbaka till den tidigare forskningen om de rehabiliteringsprogram som finns för kriminella individer, där den historiska kriminalpolitiken har skiftat fram och tillbaka i frågan. Lattimore och White (1985, ss. 46-47) menar exempelvis, som tidigare nämnt, att programmen kontinuerligt behöver utvärderas men att det ofta finns styrkor i att i detta fall avhopparverksamheter har en tydlig förankring i arbetslivet och hjälper den före detta kriminella att hitta lämpligt arbete. Även mer tidsenliga studier har bevisat att program, såsom SIG, har en positiv inverkan på risken för återfall, likväl andra program som hanterar dess klienters sociala förmågor och problemlösningsförmåga (Cannonier et al., 2021 s. 31; Dowden & Andrews, 2000 s. 459; Berman, 2004 s. 98; Tong & Farrington, 2008 s. 26).

Helen Fuchs Ebaughs teori om *role exit* (1988) anser jag också intressant att ta i beaktning vad gäller processen att avsluta en kriminell livsstil. Det som beskrivs som det första stadiet, *first doubt*, kan liknas med intervjupersonernas inledande resonemang om att klienterna oftast aktivt söker hjälp hos avhopparorganisationen för att byta roll. *Seeking alternatives* hör ihop med detta, där klienten undersöker vad ett alternativ till en kriminell livsstil skulle kunna vara. Vid *the turning point* kan klienten hos SIG ses ha bestämt sig för att aktivt delta i att förändra sin roll. Samtidigt tog intervjupersonerna upp att avhoppandet inte alltid sker utan problematik, kanske kommer en individ tillbaka under flera tillfällen. Men det sista steget, *creating the ex-role*, är någonting som intervjupersonerna diskuterar som svårt att konkretisera. De menade att det inte finns en mät punkt, men att de samtidigt måste förhålla sig till att klienten uppnått de mål som togs fram i samråd och att de inte begått nya brott. Fuchs Ebaughs beskrivning av ett framgångsrikt rollskapande är att individen i fråga löser sociala utmaningar på ett fungerande sätt, vilket jag anser på goda grunder skulle kunna liknas med SIG:s beskrivningar av avhopparprocessen.

Stora mängder resurser går till att hjälpa klienten i processen. När som helst kan klienten lämna men sen återvända för att återigen få de resurser som erbjuds. Så som jag uppfattar det finns

det en plan för att hjälpa klienterna och den planen återanvänds när klienten kommer tillbaka. Vad som är värt att fundera över är hur effektiv processen är om klienten lämnar för att återvända till kriminaliteten. Å ena sidan kan de lämna avhopparverksamheten för att återvända, någonting som troligtvis kräver stora resurser ekonomiskt, personalmässigt och kanske även samverkansmässigt hos myndigheterna. Å andra sidan är det önskade resultatet ett rollbyte och om processen är framgångsrik, även efter repeterade försök, så kan resursanvändningen motiveras som rättfärdigad från SIG:s sida.

5.2 SIG:s relationen med klienten

5.2.1 Resultat

Behandlarna har också i uppgift att bygga upp den sociala förmågan hos klienten, exempelvis impuls kontroll och problemlösningsförmåga. Intervjupersonerna talar likaså om att relationen med klienten är viktig i avhopparprocessen och för den samverkan som sker mellan myndigheterna med hjälp av SIG. Theo beskriver motivation som en färskvara i sammanhanget, men också som någonting som krävs för att klienten ska bli aktuell för en social insatsgrupp. Väl där är det viktigt att bygga en trygg relation till klienten, där tillit underlättar situationen för båda parterna. Hanna talar om en allians:

Att få till en kontakt och börja bygga på en allians är viktigt, så att de kan känna sig trygga med att vi kommer kunna jobba vidare och att de kan prata med oss, eftersom det är någonting som krävs av klienten. Av klienten krävs det liksom ganska mycket, att den ska våga prata med mig, att den ska våga säga till mig vad den har för problem, vilken slags kriminalitet den har varit i och så vidare. (Hanna)

När SIG är i kontakt med klienten består samtalen också av motiverande insatser, där Hanna exempelvis förklarar att de försöker vara noga med att hålla motivationen uppe hos klienterna:

De flesta är väldigt motiverade när vi väl får kontakt och när de ansöker och så där. Sen en bit in kan motivationen dippa lite, det gör den ju alltid. Då behöver vi fånga upp och fortsätta motivera. Dels att fortsätta, dels att avstå från kriminalitet men även fortsätta leta efter andra sätt att hantera problem på än genom att begå brott. (Hanna)

Julia och Emma utvecklar nödvändigheten att klienterna utvecklar nya färdigheter och beteendemönster med hjälp av SIG, ofta genom motivation och samtal som gör klienten självmedveten:

[...] de behöver hålla en viss fasad, de behöver känna sig kompetenta. Det är jätte viktigt att de får lov att göra det. Där jobbar vi jättemycket i sådana här SIG möten, att det exempelvis vara en positiv ton och man ska liksom berömma, man ska peppa, för de är ju så vana vid att få höra vad de inte är bra på. (Julia)

Behandlarnas arbetsuppgifter blir genom processen att ändra klientens vanor och beteenden. Intervjupersonerna menar att enbart vit inkomst och boende på ny plats inte kommer att ändra vanor och normer som klienten lärt sig i den kriminella miljön. I den kriminella livsstilen var klienten utanför samhället och följde vissa normer som inte passar ihop med den civila livsstilen. Hanna tar upp att kriminaliteten började av en anledning, kanske behövde klienten pengar till sin familj. Därför kan det vara en bra ände att börja i när samtal sker med en klient, vad anledningen till det kriminella beteendet var. Behandlaren skapar sedan en relation med klienten under processen som öppnar upp för att ta in nya beteendemönster och hjälpen som SIG erbjuder. Emma utvecklar hur viktigt samtal mellan behandlaren och klienten är:

[...] ett samtal kan ju ske liksom i bilen på väg till ett möte. Det behöver inte vara att de känner att "nu sitter vi i varsin stol och ska ha terapi här", utan de liksom kanske inte ens tänker på att det sker ett samtal som ändå påverkar deras tankemönster. Så försöker vi anpassa samtalen. (Emma)

Det framkommer under intervjuerna att relationen mellan SIG och klienten kan se ut på olika sätt, men någonting som Hanna tar upp är att det långsiktiga tänket gällande klientens framtid och möjligheter att lämna kriminaliteten är viktigt att ha med sig:

Vi försöker tänka ganska långsiktigt och jag tror en del tänker att, ja, men de ska bara vara här i några månader, sedan ska de vidare till någon avhopparverksamhet och sedan ska de omlokaliseras och sedan är det klart. Vi försöker tänka lite förändringsarbete, alltså om man ska vara hjälpt av SIG då behöver vi också få med lång det långsiktiga tänket, oavsett hur lång tid vi har kontakt med dem. (Hanna)

Under insatsen kan klienten fortfarande hoppa av och återgå till ett kriminellt liv. Intervjupersonerna menar att det finns ett behov av återkommande insatser på grund av omfattningen av att genomgå en livsstilsförändring. Julia och Emma beskriver hur klienterna kan återkomma till insatsen och hur SIG resonerar kring detta:

Vi har ju de som är här andra, tredje och ibland fjärde gången för en insats, och för varje gång så får de ju någonting nytt med sig. Där tänker vi ju också att vi vill ju vara de som ger dem de här chanserna med tanke på hur vi tänker kring motivationen. (Julia)

[...] att ändra om hela sin identitet, hela sitt liv, kanske inte bara går att göra över några veckor. Utan det kanske krävs att man tog ett steg en gång, sedan ett halvår senare så tar man steget igen liksom. (Emma)

5.2.2 Analys

Relationen mellan klienten och SIG minskar som tidigare nämnt på klientens ångest och tillåter individen att genomgå rollbytet utan oro för att deras självbild påverkas. Självbilden bestäms av klienten och kan enbart ändras av klienten, däremot verkar behandlaren kunna skapa en miljö som tillåter en sådan förändring. Minskande av ångest hjälper klienten att anpassa sin självbild (Turner, 1988 s. 61-63) och i sin tur se sin egna roll och börja anpassa sig själv till en ny roll (Fuchs Ebaugh, 1988 s. 34). Att kliva in i en ny roll är ingen smidig process och tycks även kunna leda till att den kriminella individen vill bekräfta sin gamla roll och återvända till ett kriminellt beteende. SIG tillåter klienterna att komma tillbaka just för att de samtal och relation till verksamheten kan belönas med att klienten har fullständigt bestämt sig att göra ett rollbyte, *the turning point* som Fuchs Ebaugh presenterar (1988 s. 123).

Intervjupersonerna lyfte fram samtalen med klienten som en viktig del av insatsen, att ändra klientens vanor för att göra en livsstilsförändring. Att samtala på sätt där klientens motivation står i fokus, genom en förståelse för vad som ger hen glädje, har tidigare studier visat att avhopparprogram med detta arbetssätt kan nå bra resultat (Ramm et al., 2009 s. 28). Samtidigt ser jag att det finns fler nyanser till samtalen som SIG håller med klienten. Å ena sidan lyfter utvärderingen av SIG fram intervjuer med ungdomar som har deltagit i SIG, där de menar att klienter uppskattar praktisk hjälp framför samtal (Wolter & Oscarsson, 2018 s. 89). Intervjupersonerna från SIG talade å andra sidan om hur samtal är viktigt för att motarbeta återfall in i kriminaliteten, genom att bygga upp strategier. Samtal med en avhoppare är inte heller unikt för SIG. Ungdomsstyrelsens (2010, ss. 12–13) utvärdering av EXIT, avhopparverksamheten inriktad på vit makt-miljö, använder sig av samtal för att bryta avhopparens destruktiva normer och träda in i en ny roll i civilsamhället. Behovet mellan samtal kontra praktiska åtgärder kan variera på en individnivå, något som utvärderingen lyfter om hur SIG arbetar (Wolter & Oscarsson, 2018 s. 98). Yamatani och Spjeldnes (2011, s. 59) studie av en liknande avhopparprocess i en amerikansk kontext förklarade att uppmuntran sett till arbetsmöjligheter, social förmåga och motivation att ändra sin livsstil är viktigt att ha med sig som samtalare i mötet med en klient, för att minska återfallsrisken. I likhet med detta menar jag att informanterna från SIG tycks dela denna övergripande upplevelse av vad som är det viktigaste att arbeta med under processens gång. För att ställa frågan om vad detta kan bero på är SIG:s arbetsmetoder troligen förankrade i en förförståelse inom begrepp som belöning och motivation.

Sammanhängande mellan återkommande insatser och argumenten för behovet av verksamheten är klientens motivation att fullfölja processen. Motivationsprocessen uppkommer igen fast från ett annat perspektiv. Tidigare låg perspektivet på verksamhetens arbete gentemot klienten. Nu flyttas perspektivet till hur klienten ser på insatsen SIG erbjuder. Motivationsprocessen visar olika variabler som behöver uppfyllas i ordning för att motivera en individ. Vänstra sidan av modellen visar undermedvetna variabler och längst till höger medvetna variabler (se bilaga 1). Eftersom klienten är medveten om vad som behövs för att motivera hen att fullfölja insatsen kan modellen avläsas från mitten till höger, med fokus på variabeln *need to sustain self deception*. Att bibehålla bilden av sig själv kan vara motverkande i en livsstilsförändring. Individen behöver träda in i en ny roll som kan gå emot bilden av sig själv. Försvarsmekanismer kan uppstå för att försvara bilden av sig själv när förändringarna sker (Turner, 1988 s. 62). De betyder dock inte att förändring förhindras, utan förändring sker i individens egna takt som låter hen behålla bilden av sig själv (ibid). Samtidigt identifierar både SIG-informanterna och ungdomsstyrelsens utvärdering av Exit (2010, ss. 12–13) att samtal är viktigt för att bryta ner normer och bygga upp en ny konstruktiv livsstil. Jag har utifrån detta uppfattat att det för klienten blir viktigt med båda delarna för att fortsätta motivera sig själv med att fullborda livsstilsförändringen, utifrån SIG:s beskrivningar. När arbete och praktik erbjuds men klienten inte vill göra nödvändiga livsstilsförändringar eller om samtal sker utan praktisk hjälp, exempelvis jobb och sysselsättning, kommer inte klienten kunna motivera sig själv till att fullborda insatsen. Resultatet blir återkommande insatser innan klienten bestämmer sig för att fullborda den och acceptera båda delar av processen.

Resultaten illustrerar vikten av klientens motivation i processen. De tre sociala insatsgrupper som jag intervjuade har gemensamt med varandra att alltid försöka hålla motivationen uppe. Genom att alltid finnas där för klienten hålls kontakten kvar för när de kommer tillbaka efter att ha lämnat processen, därifrån kan kontakten återupptas och motivationen kan hållas på en sorts grundläggande nivå. Det jag upplever som intressant är hur de sociala insatsgrupperna är bestämda med att alltid hålla kontakten eller tillåta klienten att komma tillbaka fastän de kan ha lämnat processen tidigare och potentiellt fortsatt med brottslighet. Motiveringen till att vara förlåtande gentemot klienten är i för sig förståelig, då att ändra sin roll kan ta tid och motivationen hos klienten kan svikta genom processens gång vilket intervjupersonerna poängterar i resultatet.

5.3 Klientens roll i samhället

5.3.1 Resultat

Intervjupersonerna beskriver att viljan att lämna kriminaliteten är initierande för att kontakta SIG och önska hjälp med att byta livsstil. Att vilja lämna sin nuvarande livsstil behöver en form av katalysator, någonting som påverkar individen att göra en förändring. Julia beskriver hur klienterna resonerar kring varför de vill byta livsstil och varför de kanske inte gjort det tidigare:

[...] oftast är anledningen till att de vill ha kontakt och leva ett annat liv att de upplever hög stress, de upplever en trötthet, kopplat till det kriminella livet. De brukar oftast uttrycka det är inte värt det, de ser negativa konsekvenser i sina sociala relationer. Framför allt med föräldrarna då, det kan vara klassiskt. [...] de säger ofta att "jag vill leva ett normalt svenssonliv". Den drömmen finns, men sen också anledningen till att de då inte vill, det är pengarna. De är vana att leva efter en viss standard i det kriminella livet och har mycket pengar. Att gå från det till att leva på typ fyra tusen kronor i början som socialbidraget ligger på är en enorm omställning för dem. (Julia)

Intervjupersonerna framhäver att klienten resonerar kring för- och nackdelarna med det kriminella livet i jämförelse med det så kallade "svenssonlivet". Om klienten lever som aktiv kriminell kommer kanske tröttheten och stressen väga tyngre än nackdelarna med svenssonlivet. Samma situation gäller då också när klienten får socialbidrag och inte ser samma ekonomiska vinster som när hen var kriminell. Hanna berättar att svårigheter med att hitta boende kan öka risken för återfall, om klienten börjar leta boplat hos vänner som är kriminella eller hamnar i tredje- och fjärdehandskontrakt med problematiska hyresvillkor.

Emma och Julia utvecklar hur klienten ser på vänskapsrelationer och den nya rollen hen försöker ta i samhället, där en faktor som nämns av Emma är känslan av sammanhang och även känslan av ensamhet som kan uppstå när kontakter bryts. I den kriminella livsstilen fanns vänner från barndomen som klienten begick brott med och känner en gemenskap med. När klienten byter livsstil till vad som benämndes som svenssonlivet och inte längre kan vara ute och begå brott uppstår ett vakuum som behöver fyllas. Julia talar om risken med ensamheten som kan följa när klienten är med i SIG:

[...] det som vi försöker jobba väldigt hårt med just nu är det positiva sammanhanget, för det vi har märkt är att komma ut i sysselsättning, att bli självförsörjande och gå hem från jobbet där de då sitter ensamma innebär att återfallsrisken är jättehög. Jag menar att vi är sociala varelser, vi behöver en gemenskap. Jobbet i sig är inte tillräckligt. De kan uppleva att de är ganska dåliga på att knyta de här sociala kontakterna. (Julia)

Under livsstilsförändringen resonerar klienterna med sig själva kring att träda in i en ny roll samtidigt som argumenten förändras, menar intervjupersonerna. Klienten behöver motivera sig själv att stanna kvar i processen och inte återvända till det kriminella livet, samtidigt som hen valde att lämna för att genomgå en livsstilsförändring. Här menar intervjupersonerna att sociala relationer och ett arbete spelar stor roll för klienten när hen är inne i processen att byta livsstil. Men på grund av svårigheten att skapa nya relationer inom det icke-kriminella livet kan klientens motivation att följa planen påverkas negativt. Klienterna kan trots det fortfarande ha kontakt med gamla vänner från den kriminella miljön. Dessa vänner ser jobb och andra sysselsättningar som legitima ursäkter att inte kunna socialisera, ursäkterna är också legitima för klienten och möjliggör livsstilsförändringen.

[...] “ja men du har ett jobb, okej jag fattar, du kan inte åka runt med mig i bilen hela natten och sälja narkotika för att du ska sköta jobbet”. Det tror jag de köper bättre och jag tror att våra klienter upplever det som lättare att använda jobbet som en ursäkt, till att man inte kan hänga med. (Emma)

På samma sätt kan arbetet bidra med stabilitet i vardagslivet hos klienten, om de gamla sociala nätverken och kontakterna utgör ett hinder för avhoppprocessen, menar Theo:

Det handlar ju om ett socialt nätverk. Vilka personer har den här klienten runt omkring sig? Med det sagt är det samtidigt svårt att bryta med det om man exempelvis bor kvar där det kryllar av andra kriminella runt omkring, eller om man bor granne med missbrukare. Men om man kan komma in i någon ny kontext kanske det kan handla om att få ett arbete och en stabilitet på något sätt. (Theo)

Intervjupersonerna förklarar att arbetet med att göra en livsstilsförändring fortsätter även när samarbetet med SIG är klart. SIG ger klienten en grund att bygga vidare en ny livsstil ifrån. Hjälpen sker under en tid med att göra normativa förändringar men för en produktiv process ligger ansvaret hos klienten att aktivt göra förändringar. Emma och Julia vittnar om att det kan ta flera försök innan insatsen ger önskad effekt, ett fullständigt rollbyte till det civila livet. Både Hanna och Theo tar upp under intervjuerna att klientens nya identitet utan kriminaliteten kan upplevas som tråkig, att vardagen är uttråkande och kan innebära frustration. Likaså vidareutvecklar Julia sitt resonemang om hur klienten ser vinster i sin vardag längre in i processen, men tar upp vilka risker som existerar om hen hoppar av i senare skeden:

[...] ju mer de bygger upp under den här processen, ju mer vinster de ser med det normala livet. Då blir det såklart ett större steg att gå tillbaka till kriminaliteten. Men där vet vi ju också att går man då tillbaka till kriminaliteten så går man oftast tillbaka nästan dubbelt så illa som från början. Riskerna finns att återfallet blir väldigt stort. (Julia)

Theo beskriver slutskedet av processen, när klienten är van vid det nya sammanhanget och har lyckats undvika att återfalla i kriminalitet. Han menar att de ofta får bättre självförtroende:

[...] och då kan de ju känna en viss stolthet över att det har hänt en del sen de kom hit första gången, till nu när de på något sätt ska testa sina egna vingar. De som jag har mött och de som har ridit igenom hela processen kommer ur det med en liten större tilltro till sig själva och sin egen förmåga. Det här är någonting som går att bryta, det går faktiskt att göra något annat. Det kan de själva se också. (Theo)

5.3.2 Analys

SIG:s representanter menar att klienten resonerar och argumenterar med sig själv under hela processen över livsstilsförändringen. Ny inkomst som är lägre och ensamhet efter jobbet kan ses innebära svårigheter. Dessa negativa känslor och en förändrad levnadsstandard för ex-kriminella har bevisats i tidigare forskning som orsakat av ett kriminellt register (McWilliams & Hunter, 2021 s. 98). Beskrivningarna om svårigheterna i den nya rollen går att relatera till ytterligare forskning om problematiken för före detta kriminella med att återvända till civilsamhället. Samhället har krav och fördomar som påtvingas individer med en kriminell bakgrund, vilket i sin tur ger en negativ effekt på välmåendet hos individen (ibid, s. 89; McCahon, 2015 s. 6; Kaplan & Johnson, 1991 ss. 100-101). Klienten söker sig till SIG på grund av händelser i det kriminella livet som får hen att söka sig till andra alternativ, i de här fallet det icke-kriminella livet eller det som benämndes av en intervjuperson som "svenssonlivet". Behandlarna från SIG menar att klienten beskriver en trötthet och hur relationer skadas av den kriminella livsstilen och det bildar således viljan att träda in i en ny roll. Sättet som SIG talar om detta på för tankarna till Fuchs Ebaugh (1988 ss. 66-70) beskrivningar av hur en individ börjar tvivla över sin gamla roll, någonting som jag vill analysera vidare.

I citaten från intervjupersonerna ser jag ett mönster, själva vägningen mellan om det icke-kriminella livet är bättre än det kriminella livet. Fuchs Ebaugh (1988 s. 87) stadier för rollbyte *first doubt* och *seeking alternatives* kan som tidigare nämnt identifieras hos SIG:s klienter. Klienten ser nackdelarna med sin nuvarande roll och börjar bli obekvämt med sitt liv. Redan i första stadiet börjar tvivel synas över den egna rollen (Fuchs Ebaugh, 1988 ss. 66-70). Att klienten tar kontakt med SIG skulle därför kunna vara en form av uttryck för att den nuvarande rollen inte är tillfredsställande. Samtidigt förklarade intervjupersonerna att den kriminella rollen i sig tillfredsställde vissa behov, såsom ekonomiska. Här tänker jag att intervjupersonerna från SIG förklarar just den vägning av tvivel och hopp som deras klienter

kan uppleva under samarbetet med avhopparorganisationen. Men tvivlet som kan liknas vid *first doubt* kan hos SIG:s klienter vara stressen och osäkerheten som en kriminell roll innebär. Intervjupersonerna beskrev dock ingen specifik vändpunkt, utan istället hur klienten börjar se nackdelar med sin nuvarande livsstil och vill utforska nya alternativ. Detta går alltså inte att relatera till det tredje stadiet i *role exit*-teorin vilket som tidigare nämnt är *the turning point* som beskriver det slutgiltiga beslut att lämna kriminaliteten, på grund av någon händelse som får individen att ändra tankemönster kring sin gamla roll (ibid, s. 124). Det som av Fuchs Ebaugh (1988, s. 149) beskrivs som det sista stadiet, *creating the ex role*, skulle kunna relateras till intervjupersonernas resonemang genom beskrivningarna av de nya förväntningar som kommer från omgivningen. Stadierna för *role exit* flyter samman under processen och svänger mellan för och nackdelarna. Men en klient hos SIG kan utifrån stadierna ses ha intagit en ny roll framgångsrikt när hen tar sig an de utmaningar som följer processen med att lämna en kriminell livsstil, vilket även presenteras under avsnitt 5.1.2.

Utöver de resonemang som kan relateras till Fuchs Ebaughs *role exit*-teori ser jag även referenser i informanternas beskrivningar till motivationsprocessmodellen. Motivationsprocessen, som Turners modell visar, förklarar att klientens självbild tillsammans med tillfredsställning av sysselsättning är viktiga variabler för att motivera hen att fortsätta med insatsen (Turner 1988. s. 63–64). Intervjupersonernas resonemang om jobb som ny sysselsättning anser jag blir aktuellt här, eftersom det håller klienten borta från det kriminella levernet och dessutom uppfyller det rent ekonomiska behovet. Men som tidigare forskning har visat så är det inte alltid lätt för individer med kriminell bakgrund att skaffa jobb, vilket har att göra med det stigma som är medföljande (Owens Jr, 2009 s. 328). Stigmat blir en konsekvens av brottsligheten utöver ett redan avtjänat straff (Stafford, 2006 s. 265; Demleitner 1999 s. 154), något som intervjupersonerna tar upp i och med att klienterna själva upplever att de är dåliga på att knyta sociala kontakter. Intervjupersonerna förhöll sig dock positiva till möjligheterna som ett arbete medföljer vad gäller att minska risken för återfall.

Klienterna identifierar sysselsättning och praktik som det främsta sättet att göra livsstilsförändringen på, enligt SIG. Därför tänker jag mig att sysselsättning på ett motsvarande sätt kan ses gå hand i hand med Turners variabler *need to sustain self deception* och *need for symbolic/material gratification*. Genom arbete och annan sysselsättning tillfredsställs klienten och blir motiverad att fortsätta med insatsen (Turner, 1988 s. 63). Belöningar som går ihop med klientens självbild blir därefter mer tillfredsställande och motiverande att efterfölja (ibid, s. 64).

Utvärderingen av SIG Stockholm förklarade också hur viktig sysselsättningen var i jämförelse med samtalen (Wolter & Oscarsson, 2018 s. 89).

Intervjupersonerna talade om hur de försöker arbeta mot att klienten begår brott på nytt och det finns en optimism i hur de beskriver situationen när klienten lyckas med att skapa stabilitet och börjar ta avstånd från kriminaliteten. Samtidigt anser jag det vara värt att uppmärksamma att trots de åtgärder och det arbete som görs från SIG:s sida existerar fortfarande risken att klienten återvänder till ett kriminellt beteende och att de sociala insatsgrupperna i vissa fall tycks förvänta sig det. Om en av variablerna som Turners modell visar (se bilaga 1) inte uppfylls kan det förklara vad som sker när klienter lämnar insatsen, och samtidigt vad som händer när de eventuellt återkommer vid ett senare tillfälle då behoven upplevs vara mötta. Detta anser jag slutligen stämmer överens med vad intervjupersonerna talade om vad gäller återfallsrisken och huruvida tidigare klienter söker sig tillbaka till SIG efter ett återfall i kriminalitet. För att nyansera detta skulle det möjligtvis kunna vara att behandlarna från SIG har en skyldighet att hjälpa individer som söker sig till och blivit accepterade in i verksamheten. Därför kan de behöva vara optimistiska till att klienten letar sig tillbaka vid återfall och söker den hjälp som erbjuds, men denna gång utan att falla tillbaka i kriminalitet.

6 Diskussion och slutsatser

Den centrala delen i analysen är de sociala insatsgruppernas perspektiv på klienten. Hur SIG betraktar klientens behov inom verksamheten och vilka resultat som kan förväntas av klienten utifrån varierande förutsättningar. Avhoppande från kriminalitet är en livsförändrande handling. Individerna träder in i en ny roll som icke-kriminell. SIG har därför utformat samverkansinsatsen för att snabbt ge klienten vad som kallades för snabba kvitton. Redan vid andra mötet skapas kontakt med behandlaren som hjälper till administrativt och samtalar för att ändra livsstilmönster hos klienten. Hela processen handlar om ett rollbyte som klienten behöver fokusera på. Intervjuerna visade även hur återkommande insatser var prevalent hos SIG. De krävdes ibland tre till fyra insatser innan klienten fullbordade processen. Även vid fullbordad insats behöver klienten fortsätta med rollbytet. SIG ger grunden som klienten aktivt får arbeta ifrån för att träda in i en ny roll som icke-kriminell. Vilken hjälp SIG ger och hur effektiv den är beror på perspektivet. Å ena sidan går det att se saken från avhopparverksamhetens perspektiv, där det finns ett ansvar från myndigheterna att genom samverkan minska återfall i brottslighet. I det perspektivet behöver SIG förhålla sig till andra myndigheter i sitt arbete och vilka mått som avgör effektiviteten i dessa fall. Behandlaren är en individ och kan givetvis ha personliga ambitioner vad gäller klientens avhoppande. Å andra sidan skulle det gå att tänka sig att det finns åsikter från civilsamhällets sida, vad gäller behandling och denna typ av sociala insatser för kriminella. Ämnet vad gäller behandling av kriminella är inte helt utan debatterade åsikter över vad som anses vara rätt och fel.

I de två frågeställningarna är den sociala insatsgruppen, SIG, central. Den första frågeställningen som handlar om hur processen för klienten att lämna en kriminell livsstil enligt SIG ser ut besvaras i korthet med att det ser olika ut. Dels beroende på vilken SIG-verksamhet klienten söker sig till och dels hur de individuella förutsättningarna ser ut. Men samtidigt fokuserar samtliga verksamheter på individens behov. Utifrån studiens andra frågeställning gällande faktorer som kan påverka processen var det tydligt att intervjupersonerna från SIG i stort sett var eniga om att motivation att fullfölja målen var den främsta framgångsfaktorn. På samma sätt var stigman, en fortsatt kriminell umgängeskrets och sociala utmaningar såsom att söka jobb exempel på faktorer som kunde vara försvårande för avhoppandet. Hur avhoppandet går i slutändan är upp till klienten, även om behandlaren gör vad hen kan för att hjälpa till. Teorierna om social interaktionism och role exit fångade hur intervjupersonerna från SIG ser på klientens förhållningssätt, motivation och engagemang vad gäller processen. Interaktion

som utgörs av samtal och planering anspelar på viktiga grundläggande känslor av tillhörighet hos klienten, medans teorin om role exit på ett fungerande sätt förklarar de steg som klienten genomgår utifrån SIG:s beskrivningar. I de båda frågeställningarna är SIG:s process och perspektiv centralt i hur alla aktörer agerar gentemot varandra såväl som mot klienten. Varje klient är en egen individ med sin egna bakgrund och egna behov. SIG arbetar för att snabbt hjälpa klienten med det praktiska och sedan det normativa, att ändra hens vanor och livsstil.

Insatsen som SIG erbjuder är väldigt rutinbaserad där varje klient får en behandlare och har möten med andra myndigheter för att hjälpa med de praktiska, exempelvis jobb och boende. Teorierna förklarar hur processen går till vad gäller att träda in i en ny roll och vad som behövs för att motivera en individ att fullfölja processen. Däremot saknas individperspektivet. Alla klienter riskerar att bli en heterogen grupp när de beskrivs utifrån rutiner och teorier istället för deras individuella situationer. Hur ser klientens familjesituation ut? Vilka brott var klienten misstänkt för? Hur ser tidigare kontakter med myndigheter ut för klienten? Livsstilsbegreppet var på flera sätt återkommande under studiens gång, där det togs upp av både informanter och som en del av den tidigare forskningen. Under intervjuerna diskuterades livsstilen hos klienterna, deras relationer, hur de såg på det icke-kriminella livet och en ny livsstil. Med hjälp av en teorianvändning baserad på även livsstil utöver de övriga teorierna hade tolkningarna angående SIG:s förhållningssätt kunnat vidgats ytterligare, kanske framförallt genom deras perspektiv av klientens nuvarande livsstil och problematiken i att byta livsstil. Samordnarna och andra individer som jobbar hos SIG kan ytterligare diskuteras utifrån deras perspektiv på klienterna, exempelvis vad gäller egna fördomar. Individerna på SIG är människor med erfarenheter och således även fördomar, en aspekt som är värd att uppmärksamma. Intervjupersonernas egna potentiellt förutfattade meningar om klienternas möjligheter att ta sig ur kriminaliteten var inte någonting som uppmärksammades under intervjuerna, då fokuset låg på deras perspektiv som verksamhet gentemot klienten. Tidigare forskning har fokuserat på före detta kriminellas interaktioner med samhället när de ses som färdiga med processen, en gränsdragning som tidigare nämnt är svår att göra. Framtida forskning kan därför ses som nödvändig för att undersöka den kriminellas resa till att bli icke-kriminell. Likaså kan framtida forskning inkludera livsstillsbegreppet och skapa ytterligare ett perspektiv som kompletterar rollbytet och motivationen hos klienten. Den här studien tar upp en väsentlig del av processen att lämna kriminalitet och fokuserar främst på interaktionerna mellan avhopparverksamheten SIG och deras beskrivningar av klienten. Studien kan ses ha demonstrerat avhopparverksamhetens roll för en kriminell att lämna den laglösa livsstilen. Detta område är

ett högst relevant ämne inom brottsförebyggande arbete och vidareutveckling inom fältet ska ses på med högt intresse för civilsamhället såväl som inom forskarvärlden.

7 Referenser

Alstam, K., Forkby, T.P. 1965 & Holm, D. (2021) *Ett smörgåsbord av möjligheter: en värderande analys av Passus avhopparstöd för personer som lämnar gäng och kriminalitet*, Forskningsrapporter i socialt arbete. Tillgänglig via:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edsswe&AN=edsswe.oai.DiVA.org.lnu.100870&site=eds-live&scope=site> [Hämtad 2022-07-30]

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok* (1. uppl.). Liber.

Andersson, R. & Nilsson, R. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. Liber AB.

Berman, A.H. (2004). *The Reasoning and Rehabilitation Program: Assessing Short- and Long-Term Outcomes among Male Swedish Prisoners*. *Journal of Offender Rehabilitation*, 40(1–2), ss. 85–104. Tillgänglig via:

<https://search.ebscohost.com/ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edshol&AN=edshol.heim.journals.wjor40.7&site=eds-live&scope=site>

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2022a). *Barn, unga och brott*. Tillgänglig via:

<https://bra.se/forebygga-brott/forebyggande-utifran-amne/barn-unga-och-brott.html>

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2001). *Kriminell utveckling - tidiga riskfaktorer och förebyggande insatser*. Rapport 2001:15. Tillgänglig via:

https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800018789/2001_15_kriminell_utveckling.pdf

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2022b). *SIG Samverkan i sociala insatsgrupper*. Tillgänglig via: https://bra.se/download/18.146acb6517fd557840112be/1649165092398/2022_SIG_Samverkan_i_sociala_insatsgrupper.pdf

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2022c). *Slutlig brottsstatistik 2021*. Tillgänglig via:

<https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2022-03-31-slutlig-brottsstatistik-2021.html>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB.

Cannonier, C., Galloway Burke, M. & Mitchell, E. (2021). *The Impact of a Reentry and Aftercare Program on Recidivism*, *Review of Black Political Economy*, 48(1), ss. 93–122. Tillgänglig via: [doi:10.1177/0034644620973931](https://doi.org/10.1177/0034644620973931).

Dalen, M. (2007) *Intervju som metod*. Gleerups utbildning AB.

Demleitner, N.V. (1999). *Preventing Internal Exile: The Need for Restrictions on Collateral Sentencing Consequences*, *Stanford Law & Policy Review*, 11(1), ss. 153–172. Tillgänglig via: <https://heinonline-org.ludwig.lub.lu.se/HOL/Page?handle=hein.journals/stanlp11&div=17>

Dowden, C. & Andrews, D.A. (2000). *Effective Correctional Treatment and Violent Reoffending: A Meta-Analysis*. *Canadian Journal of Criminology*, 42(4), ss. 449–468. Tillgänglig via:

<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=edshol&AN=edshol.hei.n.journals.cjccj42.36&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 17 August 2022).

Ebaugh, H. R. F. (1988). *Becoming an ex: the process of role exit*. University of Chicago Press.

Elias, N. & Scotson, J. L. (2010). *Etablerade och outsiders*. Arkiv förlag.

Guy, R. (2011). *Applied Sociology and Prisoner Reentry: A Primer for More Successful Reintegration*. *Journal of Applied Social Science*, 5(2), ss. 40–52. Tillgänglig via: <https://www.jstor.org/stable/23548974>

Kaplan, H.B. & Johnson, R.J. (1991). *Negative Social Sanctions and Juvenile Delinquency: Effects of Labeling in a Model of Deviant Behavior*, *Social Science Quarterly*, 72(1), ss. 98–122. Tillgänglig via: <https://www.jstor.org/stable/42862836>

Kriminalvården (2022). *Kriminalvård och statistik - KOS 2021*. Tillgänglig via: https://www.kriminalvarden.se/globalassets/forskning_statistik/kos-2021---kriminalvard-och-statistik.pdf

Lattimore, P. K., & Witte, A. D. (1985). *Programs to aid ex-offenders: we don't know "nothing works."* *Monthly Labor Review*, 108(4), ss. 46–48. Tillgänglig via: <https://www.jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/41842450>

Ljunggren, Petter. (2019). *Han har varit misstänkt för 221 brott på fyra år – och är 19 år gammal*. Tillgänglig via:

<https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/han-har-varit-misstankt-for-221-brott-pa-fyra-ar-och-ar-19-ar-gammal> [Hämtad 2022-07-31]

Martinson, R. (1974). *What Works - Questions and Answers about Prison Reform*. *PUBLIC INTEREST*, 35, ss. 22–54. Tillgänglig via:

https://www.nationalaffairs.com/public_interest/detail/what-works-questions-and-answers-about-prison-reform

McCahon, D. S. (2015). *A Legacy of Exclusion: How Felon Disenfranchisement Affects Patterns of Civic Engagement in Ex-Felony Offenders*. eScholarship, University of California. Tillgänglig via: <https://escholarship-org.ludwig.lub.lu.se/uc/item/74r4186x>

McWilliams, E. R., & Hunter, B. A. (2021). *The Impact of Criminal Record Stigma on Quality of Life: A Test of Theoretical Pathways*. *American Journal of Community Psychology*, 67(1/2), ss. 89–102. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1002/ajcp.12454>

Owens, C. D. (2009). *Social Symbols, Stigma, and the Labor Market Experiences of Former Prisoners*. *Journal of Correctional Education (1974-)*, 60(4), ss. 316–342. Tillgänglig via: <https://www.jstor.org/stable/44944668>

Ramm, D. R., Driscoll, J. J. J., Beighley, A. & Ramm, J. K. (2009). *Motivating Juvenile Offenders Toward Making Responsible Choices in Daily Life*, *Juvenile & Family Court Journal*, 60(1), ss. 23–35. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2009.01021.x>.

Stafford, C. (2006). *Finding Work: how to approach the intersection of prisoner reentry, employment, and recidivism*, *Georgetown Journal on Poverty Law & Policy*, 13(2), s. 261. Tillgänglig via:

https://heinonline-org.ludwig.lub.lu.se/HOL/Page?lname=Stafford&public=false&collection=journals&handle=hein.journals/geojpovlp13&men_hide=false&men_tab=toc&kind=&page=261

Tong, L.S.J. & Farrington, D.P. (2008) *Effectiveness of «Reasoning and rehabilitation» in reducing reoffending*. *Psicothema*, 20(1), ss. 20–28. Tillgänglig via: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=a9h&AN=31154466&site=eds-live&scope=site>

Turner, J. H. (1988). *A theory of social interaction*. Polity Press.

Ungdomsstyrelsen (2010). *Avhopparverksamhet: Ungdomsstyrelsens analys och förslag på hur samhället kan stödja unga avhoppare*. Ungdomsstyrelsens skrifter: 2010:11.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Tillgänglig via:

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html>

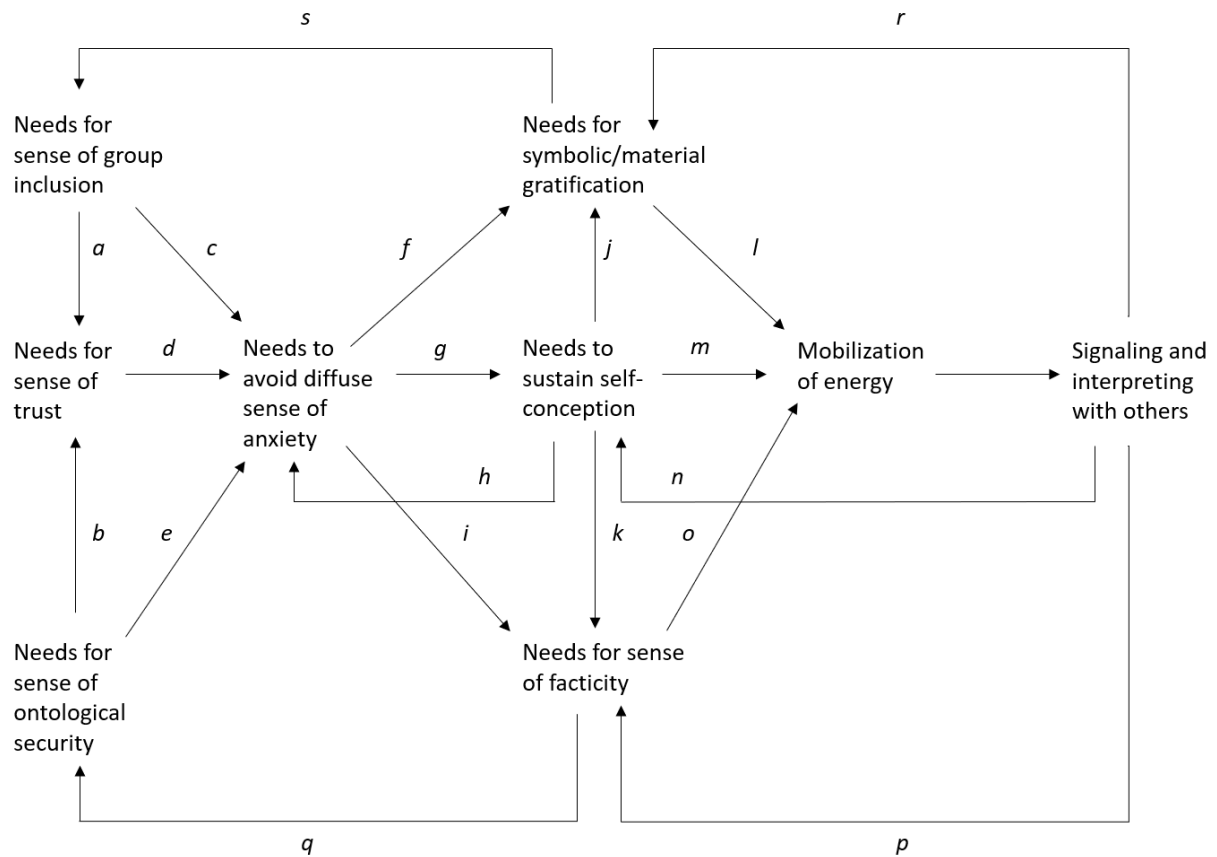
Visher, C.A. (2006). *Effective Reentry Programs*, *Criminology & Public Policy*, 5(2), ss. 299–302. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2006.00379.x>.

Wikoff, N., Linhorst, D.M. & Morani, N. (2012). *Recidivism among Participants of a Reentry Program for Prisoners Released without Supervision*, *Social Work Research*, 36(4), ss. 289–299. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1093/swr/svs021>.

Wollter, F., & Oscarsson, L. (2018). *Utvärdering av sociala insatsgrupper i Stockholms län: Botkyrka, Stockholm och Södertälje*. Ersta Sköndal Bräcke Högskola Arbetsrapportserie. Tillgänglig via: <urn:nbn:se:esh:diva-6562>

Yamatani, H. & Spjeldnes, S. (2011). *Saving Our Criminal Justice System: The Efficacy of a Collaborative Social Service*, *Social Work*, 56(1), ss. 53–61. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1093/sw/56.1.53>.

Bilaga 1 - Motivationsprocessmodellerna

A composite model of motivation. (Turner 1988, s. 58)